

Comisiynydd
**Cenedlaethau'r
Dyfodol**
Cymru

**Future
Generations**
Commissioner
for Wales

Llywodraeth addas ar gyfer **cenedlaethau'r dyfodol**

Adolygiad i weithrediad Llywodraeth
Cymru o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r
Dyfodol

Executive Summary

Trosolwg:

Mae cynnydd sylweddol wedi'i wneud ers i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ddod i rym a gosododd Cymru ei hymrwymiad i gynaliadwyedd yn gyfraith – cam dewr, sy'n cael ei ganmol yn rhyngwladol.

"Beth mae Cymru yn ei wneud heddiw, bydd y byd yn ei wneud yfory."

Cenhedloedd Unedig

Mae nod ac uchelgais y Ddeddf wedi helpu i symud diwylliant yn y sector cyhoeddus o weithio mewn seilo a gweithio yn y tymor byr tuag at ffordd fwy integredig, hirdymor o feddwl, sy'n ystyried anghenion cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Mae Llywodraeth Cymru wedi dangos uchelgais a gwelliant yn y cynnydd y mae'n ei wneud tuag at gyflawni'r saith nod llesiant. Fodd bynnag, mae mwy y mae'n rhaid ei wneud i gyflawni'r weledigaeth uchelgeisiol a osododd y Ddeddf ar gyfer Cymru.

Beth yw Adolygiad Adran 20?

Mae adran 20 o'r Ddeddf yn rhoi'r pŵer i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol gynnal adolygiad i'r graddau y mae corff cyhoeddus yn diogelu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion wrth gyflawni datblygu cynaliadwy.

Nod yr adolygiad Adran 20 hwn oedd archwilio sut mae Llywodraeth Cymru yn cymhwyso'r Ddeddf ac yn cyflawni ei dyletswyddau o fewn peirianwaith llywodraeth. Nododd yr adolygiad arfer dda a meysydd i'w gwella.

Y canfyddiadau trosfwaol allweddol a nodais yn ystod yr adolygiad hwn yw:

- Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r graddau y mae wedi'i gwreiddio yn DNA datblygu a chyflawni polisi cyhoeddus yng Nghymru yn parhau i fod ar flaen y gad yn fyd-eang.
- Mae cyrhaeddiad y Ddeddf, brwdfrydedd ac ymrwymiad i'r hyn y mae'n ceisio'i gyflawni wedi ymestyn y tu hwnt i'r sefydliadau hynny sy'n dod o dan y ddeddfwriaeth.
- Mae ei lwyddiant hyd yma wedi deillio mwy o arweinyddiaeth ac ymrwymiad na phrosesau sydd wedi'u sefydlu.
- Bydd angen arweiniad clir, cyfathrebu parhaus ac adolygu cyson er mwyn i'r Llywodraeth symud yn llwyddiannus i'r cam nesaf o'r gweithredu.

Roedd yr adolygiad hwn wedi'i strwythuro o amgylch tair prif nodwedd

Pobl a Diwylliant, Proses, ac Arweinyddiaeth y Sector Cyhoeddus.

Amlinellir y canfyddiadau mwy penodol a nodais ar draws y tair nodwedd hyn yn yr adrannau isod.

Fy argymhelliad i Lywodraeth Cymru, y maent wedi'i dderbyn yw:

Dylai Llywodraeth Cymru barhau i gymryd camau i wella'n barhaus sut mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn llywio ei gwaith i helpu Gweinidogion Cymru i gyflawni eu hamcanion llesiant, gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy a, thrwy wneud hynny, sicrhau bod cymaint â phosibl o gyfraniad at y nodau llesiant cenedlaethol. Wrth wneud hynny, dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun, yn nodi'r gwelliannau y bydd yn eu gwneud, sy'n mynd i'r afael â'r canfyddiadau a'r meysydd i'w gwella a amlinellir yn yr Adroddiad Adran 20 hwn.

Dylai hyn gynnwys amserlenni ar gyfer cyflawni camau gweithredu a threfniadau ar gyfer adrodd yn flynyddol, monitro ac adolygu cynnydd, a sut y bydd yn cydweithio ag eraill (gan gynnwys swyddfa'r Comisiynydd) i sicrhau y gall Llywodraeth Cymru aros ar flaen yr agenda llesiant cenedlaethau'r dyfodol. Dylai Llywodraeth Cymru weithio'n agored gyda'r Comisiynydd i fonitro cynnydd y cynllun hwn. Dylai Llywodraeth Cymru adrodd ar gynnydd y cynllun hwn ochr yn ochr â'i hadroddiad blynyddol.

Pobl a Diwylliant

Ni siaredwyd gair mwy gwir erioed na'r hen ddywediad, 'culture eats strategy for breakfast'. Ym mhob math o drawsnewid, mae creu'r diwylliant cywir mewn sefydliad yn bwysicach nag unrhyw agwedd arall ar seilwaith cyflenwi.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae gwasanaeth sifil Cymru wedi wynebu pwysau digynsail ar y gweithlu wrth iddo orfod gweithio (a pharhau i wneud hynny) drwy argyfyngau lluosog. Rwyf wedi gweld enghreifftiau gwych o le mae diwylliant y sefydliad – dan arweiniad y Ddeddf – wedi arwain y ffordd y mae Llywodraeth Cymru wedi ymateb i heriau. Bu rhai achosion rhagorol o arloesi a gwydnwch megis cronfa ac addewid gweithwyr llawrydd creadigol, y Cyngor Partneriaethau Cymdeithasol a chyflwyno Profi, Olrhain, Diogelu. Nawr mae'n rhaid i'r llywodraeth edrych ar sut y gallant adeiladu ar y gwaith hwn ac ymestyn ymhellach ar y daith i gynaliadwyedd.

Mae Arolwg Pobl Llywodraeth Cymru wedi dangos bod gan tua 70% o swyddogion lefel uchel o ymwybyddiaeth o'r pum ffordd o weithio gyda swyddogion polisi yn nodi lefelau uwch na'r rhai y tu allan i'r proffesiwn polisi. Gan fod y Ddeddf yn berthnasol nid yn unig i bolisi ond i feysydd corfforaethol y llywodraeth; mae hwn yn faes pwysig i'r llywodraeth fynd i'r afael ag ef.

I lunwyr polisi, mae tystiolaeth yn dangos nad yw 'ymwybyddiaeth' bob amser yn cyfateb i 'ddealltwriaeth'. Roedd swyddogion yn gyffredinol yn ymwybodol o'r Ddeddf a'i helfennau ond roedd amrywiaeth ar draws adrannau a swyddogion o ran egluro sut yr oeddent wedi defnyddio'r pum ffordd o weithio yn eu gwaith.

Canfyddiad 1:

Mae yna ymdeimlad o falchder a brwdfrydedd yn y ddeddfwriaeth flaengar hon, ond mae rhywfaint o anghysondeb rhwng lefel y brwdfrydedd, ymrwymiad a dealltwriaeth fanwl o gymhwysiad.

Canfyddiad 2:

Mae yna lu o ddeunyddiau dysgu o gwmpas y Ddeddf - er bod rhywfaint o ddeunydd yn dda, dylai Llywodraeth Cymru geisio deall yn well beth sy'n gweithio ac adeiladu ar ddulliau arloesol sy'n cael eu mabwysiadu mewn rhai rhannau o'r llywodraeth.

Mae amrywiaeth o ddeunyddiau ar-lein gyda gwybodaeth am y Ddeddf, y gall swyddogion eu cyrchu, gan gynnwys pecyn rhagarweiniol a gweithdy ar y pum ffordd o weithio.

Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu **'Fframwaith Gallu Polisi'** newydd i gefnogi swyddogion i ddatblygu gwybodaeth, sgiliau ac ymddygiadau i roi polisiâu ar waith yn unol â'r Ddeddf. Rwyf hefyd wedi arsylwi a chlywed am amrywiaeth o ffyrdd arloesol o gynyddu galluedd a arloeswyd mewn gwahanol adrannau a thimau:

Mae'r adran Sgiliau, Addysg Uwch a Dysgu Gydol Oes yn cynnal sesiynau cinio a dysgu misol i dimau o fewn yr adran ddod at ei gilydd i ddysgu am feysydd o ddiddordeb cyffredin.

Drwy gyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer fy Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol, mae timau yn y llywodraeth wedi anfon cynrychiolwyr i gael eu huwchsgilio mewn cynaliadwyedd a'r Ddeddf.

Mae sawl adran wedi sôn am sicrhau cymrodyr ymchwil i wneud ymchwil fewnol a helpu i gynyddu gallu o fewn y sefydliad.

Fodd bynnag, mae rhai bylchau yn y deunyddiau hyn ar rai elfennau o'r Ddeddf ac nid yw'r hyfforddiant manylach ar y Ddeddf yn orfodol ar hyn o bryd, ac ar gael i raddau a phroffesiynau penodol yn unig. Mae problemau capasiti hefyd, gyda swyddogion yn cael trafferth dod o hyd i'r amser ar gyfer hyfforddiant, dysgu a datblygu ffurfiol. Bydd mynd i'r afael â hyn yn allweddol i wreiddio'r Ddeddf ymhellach a gall helpu yn y tymor hir i adeiladu hyblygrwydd yn y llywodraeth wrth iddi wynebu heriau newydd a chymhleth.

Canfyddiad 3:

Mae ymdrechion ar y cyd i ymgorffori meddwl hirdymor ar draws y llywodraeth, ond mae'r angen i ymateb i argyfyngau lluosog a gallu yn aml yn cael eu hystyried yn rhwystrau i weision sifil rhag cymhwyso'r ffordd hon o weithio yn llawn.

Ceir enghreifftiau da iawn o Lywodraeth Cymru yn ymestyn y tu hwnt i ystyriaethau o'r heriau presennol a chynllunio ar gyfer y tymor hwy, megis: y Strategaeth Drafnidiaeth, Llwybr Newydd, a'r Strategaeth Wastraff, Mwy Nag Ailgylchu, sy'n edrych 20 a 30 mlynedd i'r dyfodol.

Fodd bynnag, ar wahân i Adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol, nid wyf wedi gweld unrhyw adnoddau wedi'u targedu at uwchsgilio gweision sifil wrth ymgorffori meddwl hirdymor yn eu gwaith bob dydd. Mae pwysau o ddelio â phroblemau brys yn barhaus yn atal gallu gweision sifil i ymarfer a chymhwyso meddwl hirdymor yn gyson.

Mae cyd-aelodau yn Llywodraeth Cymru wedi cytuno â mi fod hwn yn faes lle y gellir gwneud gwelliannau; trefnwyd gweithdy dyfodol mewnol rhwng fy swyddfa a'r llywodraeth, gyda chymorth Ysgol Dyfodol Rhyngwladol. Nodwyd cyfleoedd i weithredu ymhellach yn y gweithdy, ac edrychaf ymlaen at weithio gyda Llywodraeth Cymru i ddeall sut y gellir bwrw ymlaen â'r rhain.

Cynnydd a Wnaed wrth wreiddio'r Ddeddf mewn Pobl a Diwylliant

Brwdfrydedd sylweddol ar draws y sefydliad dros y Ddeddf a'i nodau

Ceir lefelau da o ymwybyddiaeth o'r Ddeddf, yn enwedig mewn timau llunio polisi

Cydnabod yr angen i ddatblygu a gwella cyfathrebu o amgylch y Ddeddf

Mwy o arweinyddiaeth o amgylch y Ddeddf ar lefel wleidyddol a swyddogol

Mae deunyddiau hyfforddi allweddol fel sefydlu, hyfforddiant llunio polisi a gweryll sylfaen ac ati yn cynnwys gwybodaeth am y Ddeddf, yn enwedig y modiwl 'Llunio Polisi yng nghyd-destun Cymru'

Datblygu'r fframwaith gallu polisi

Enghreifftiau da o ddulliau arloesol o gynyddu galluedd

Enghreifftiau da lluosog o gymhwyso'r pum ffordd o weithio a dechrau meddwl yn fwy hirdymor

Meysydd i'w gwella o ran gwreiddio'r Ddeddf mewn Pobl a Diwylliant

Adeiladu ar waith sydd eisoes yn datblygu hyfforddiant ar strategaeth gynhwysfawr hirdymor i helpu'r gwasanaeth sifil i wreiddio dyletswyddau ac elfennau'r Ddeddf ymhellach.

Gwella cyfathrebu ar y Ddeddf yn fewnol ac yn allanol a'i chysylltu â naratif gwleidyddol a sefydliadol ehangach.

Pontio'r bwlch rhwng ymwybyddiaeth a dealltwriaeth – nodi meysydd o ddealltwriaeth is o'r Arolwg Pobl a mynd i'r afael â nhw ar y lefel honno drwy roi amser, a chyfle i weision sifil ddysgu am gymhwyso'r Ddeddf yn ymarferol.

Cynyddu cefnogaeth i dimau corfforaethol ddeall a gweithredu'r Ddeddf yn ymarferol a sicrhau bod cynaliadwyedd wedi'i wreiddio yn y saith maes corfforaethol o newid yn y Canllawiau Statudol.

Adeiladu ar a rhannu enghreifftiau da ar draws y sefydliad o arloesi a mentrau a arweiniwyd gan weision sifil i wreiddio'r Ddeddf, (fel yr arfer da sy'n dod i'r amlwg wrth lunio polisiau) i gyflawni canlyniadau mewn meysydd a phroffesiynau eraill. Dylai hyn gynnwys arfer da a gwersi a ddysgwyd.

Gwella eglurder a thryloywder o ran yr hyn a gyflawnir a'r hyn na weithiodd mewn adroddiadau blynyddol neu mewn manau eraill.

Egluro lefel neu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r Ddeddf yn ôl rôl swydd a phroffesiwn; a chynnwys elfen hyfforddi orfodol (fel 'Llunio Polisi yng nghyd-destun Cymru' ond wedi'i haddasu i wahanol broffesiynau)

Helpu arweinwyr gwleidyddol i flaengynllunio'r hirdymor yn eu hymwneud â thimau polisi, er enghraifft drwy wneud y tymor hir yn glir mewn cyfarfodydd arferol perthnasol

Gwella gwybodaeth a defnydd o rai ffyrdd o weithio fel ataliaeth a hirdymor

Gwella cyfleoedd i feithrin gallu ym meddylfryd y llywodraeth ar gyfer y dyfodol a chyfathrebu'n well effeithiau hirdymor polisiau ynghyd â'r tymor byr

Sicrhau bod amgylchedd diogel i roi cynnig ar arloesiadau a all weithiau fethu ond y gellir eu defnyddio fel cyfleoedd dysgu ar gyfer y dyfodol

Proses

Mae nifer o offer llunio polisi, dulliau gweithredu a mecanweithiau sicrwydd sy'n dangos cynnydd yn y ffordd y mae'r llywodraeth yn gwneud pethau. Mae enghreifftiau o hyn yn cynnwys eu rhaglen ymchwil fewnol a thystiolaeth ar gyfer llunio polisi, eu Hasesiad Effaith Integredig, Sesiynau Dwys Gweinidogol, a Chyfrifoldebau'r Ysgrifennydd Parhaol. Fodd bynnag, mae meysydd eraill lle nad yw'r mecanweithiau sicrwydd wedi dangos sut y mae'r Ddeddf yn cael ei rhoi ar waith.

Rhannodd Llywodraeth Cymru fecanweithiau lluosog y maent yn eu defnyddio i gymhwyso'r Ddeddf yn eu prosesau. Rwyf wedi canolbwyntio'r bennod hon ar 'Llunio Polisi' ac 'Atebolrwydd a Sicrwydd' gan fod y rhain yn feysydd hollbwysig, a all sicrhau bod y Ddeddf yn cael ei gweithredu'n effeithiol ar draws y sefydliad.

Llunio polisi

Canfyddiad 4:

mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ysgogi newidiadau yn y ffyrdd y mae polisiâu'n cael eu datblygu, eu dylunio a'u gweithredu ond nid yw eto'n cael ei gymhwyso'n gyson mewn ffordd sy'n gwreiddio pob agwedd ar y Ddeddf, nac ar draws y sefydliad cyfan.

Mae timau polisi yn ymdrechu i gymhwyso'r Ddeddf yn wyneb pwysau cystadleuol a llwythi gwaith cynyddol. Rwyf wedi clywed bod timau'n asesu effaith ehangach eu polisiâu ar sectorau eraill yn barhaus, ac yn mynd ati'n rhagweithiol i wneud cysylltiadau â thimau eraill o ganlyniad.

Mae fy nhystiolaeth wedi dangos, fodd bynnag, bod amrywiaeth o ran pa mor effeithiol y mae gwahanol dimau yn defnyddio'r ffyrdd o weithio. Mae'n ymddangos bod cydweithredu, er enghraifft, yn haws ei ddeall a'i gymhwyso nag atal a'r hirdymor.

Nododd fy adolygiad amrywiaeth o offer llunio polisi (fel yr Asesiad Effaith Integredig, y Canllawiau Llunio Polisi, y Fframwaith Gallu Polisi, Canllawiau Ymgynghori, Hyfforddiant Polisi, a Sesiynau Dwys i Weinidogion), sy'n cyfrannu at weithredu'r Ddeddf. Mae rhinwedd i'r arfau hyn ond, mewn rhai achosion, maent yn colli cyfleoedd i gyfeirio at y Ddeddf a chefnogi ei gweithrediad. Mae rhai ohonynt yn cyfeirio at y Ddeddf fel dyletswydd ychwanegol, wedi'i datgymalu oddi wrth eraill, yn hytrach nag fel fframwaith o amgylch popeth y mae'r llywodraeth yn ei wneud.

Atebolrwydd a Sicrwydd

Canfyddiad 5:

Mae gan Lywodraeth Cymru amrywiaeth o fecanweithiau atebolrwydd mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, ond nid yw pob un yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol.

Mae'n her i lywodraethau ddatblygu 'mecanweithiau proses' effeithiol sy'n gwirio cymhwysiad deddfwriaeth berthnasol wrth ddatblygu polisi, yn ogystal â llywodraethu'r sefydliad yn fwy cyffredinol.

Yn gadarnhaol, mae llawer o fecanweithiau atebolrwydd a sicrwydd, megis yr Holiadur Rheolaeth Fewnol, Cylch Gorchwyl Bwrdd Llywodraeth Cymru, sefydlu Hyrwyddwr Bwrdd, a'r Sesiynau Briffio Gweinidogol wedi'u diweddarau i adlewyrchu ac ymgorffori'r Ddeddf. Rwy'n ystyried bod rhai, ond nid pob un, yn cyrraedd eu potensial. Y prif reswm yw nad yw eu heffeithiolrwydd yn ymarferol wedi'i asesu. Gellid datblygu ymhellach lefel dealltwriaeth y rhai y gofynnwyd iddynt roi sicrwydd hefyd. Er y gallai'r rhain weithio'n dda iawn fel mecanweithiau sicrwydd cyffredinol, o ran sicrwydd ar y Ddeddf mae angen eu hadolygu a'u cryfhau.

Un o'r prif heriau a nodwyd gennyf oedd deall y seilwaith atebolrwydd cymhleth y mae Llywodraeth Cymru wedi'i ddatblygu o amgylch y Ddeddf. Hyd y gwn i, nid oes unrhyw waith mapio wedi'i wneud i egluro sut mae'r holl fecanweithiau atebolrwydd hyn yn integreiddio ac yn rhyngweithio â'i gilydd. Gall cyfathrebu'r seilwaith hwn a sut mae'n rhyngweithio ddarparu eglurder a thryloywder a helpu Llywodraeth Cymru i sicrhau nad oes unrhyw fylchau yn ei mecanweithiau atebolrwydd a sicrwydd presennol.

Cynnydd a Wnaed wrth wreiddio'r Ddeddf yn y Broses

Mae'r Offer Adrodd Gwybodaeth Busnes yn darparu offeryn ar gyfer adrodd ar amcanion llesiant ac ymrwymïadau'r Rhaglen Lywodraethu

Mae'r Asesiad Effaith Integredig yn arwain y byd

Enghreifftiau da lluosog o'r pum ffordd o weithio sy'n cael eu defnyddio wrth lunio polisiau

Bwrdd cysgodol yn cael ei gefnogi i herio'n adeiladol sut mae'r Ddeddf wedi'i chymhwyso

Y Ddeddf yn integredig mewn offer a chanllawiau llunio polisi allweddol

Y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg yn canolbwyntio ar y Ddeddf

Arolwg pobl yn gofyn cwestiynau am y pum ffordd o weithio

Meysydd i'w gwella o ran gwreiddio'r Ddeddf yn y Broses

Adolygu a phrofi pa mor dda y mae gwahanol offer a mecanweithiau atebolrwydd yn cyflawni eu huchelgais ac yn helpu i gyflawni'r Ddeddf yn ymarferol. Rhai o'r offer hyn yw:

- Offeryn Adrodd Gwybodaeth Busnes i gynnwys adrannau sy'n canolbwyntio ar amcanion hirdymor, y gellir eu hymgorffori mewn cyfarfodydd tîm adrannol
- Integreiddio'r pum ffordd o weithio yn well drwy gydol yr Asesiad Effaith Integredig
- Adolygu sut mae'r Holiadur Rheolaeth Fewnol yn cael ei ddefnyddio i roi sicrwydd cyffredinol ar y Ddeddf

Mae angen adolygu a gwerthuso polisi yn gyson ac yn fwy integredig er mwyn deall effeithiau cronol ar gynaliadwyedd

Adolygu ac egluro disgwyliadau Hyrwyddwr Bwrdd Llywodraeth Cymru gyda chylch gwaith clir wedi'i osod yng Nghylch Gorchwyl y Bwrdd

Gwella'r llyf mewnwelediad a sicrwydd, yn ogystal ag egluro'r atebolrwydd a'r llinellau adrodd rhwng y Grŵp Goruchwyllo a Galluogi, y Pwyllgor Gweithredol a Bwrdd Llywodraeth Cymru

Gofynnwch gwestiynau mwy treiddgar yn yr Arolwg Pobl

Arweinyddiaeth y Sector Cyhoeddus

Crëwyd fy rôl i gefnogi gweithrediad y Ddeddf, i fonitro cynnydd, ac i annog arfer gorau. Fodd bynnag, fel yr amlinellwyd droeon mae gallu fy swyddfa i gefnogi maint y newid sydd ei angen yn gyfyngedig oherwydd adnoddau. Mae'n bwysig cydnabod felly bod gan Lywodraeth Cymru ysgogwyr ac adnoddau sylweddol ar gael i ysgogi'r newidiadau sydd eu hangen yn fewnol ac yn allanol.

Mae gan Lywodraeth Cymru ran bwysig i'w chwarae fel sefydliad cenedlaethol, gyda phwerau i greu deddfwriaeth, canllawiau a pholisi sy'n effeithio ar gyrff cyhoeddus, y sectorau preifat a gwirfoddol, a'r cyhoedd yn gyffredinol – a gall pob un ohonynt gyfrannu at y Ddeddf. Mae'n hanfodol bod Llywodraeth Cymru yn creu'r amodau cywir ar gyfer ffyrdd newydd o weithio ac yn arwain y ffordd i gyrff cyhoeddus eraill o ran dangos y ffordd orau o gymhwyso'r Ddeddf yn ymarferol. Gall Llywodraeth Cymru hefyd annog ceisiadau drwy rannu ei hadnoddau, enghreifftiau o arferion da a phrofiad ag eraill.

Cymerwyd cam pwysig eisoes gyda datblygu a hyrwyddo dull Un Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru. Nod hwn yw cael un set o werthoedd, a gafodd eu hailysgrifennu i wreiddio'r Ddeddf, i arwain sut mae'r sector cyhoeddus yn gweithio a llywio ei ddiwylliant.

Canfyddiad 6:

Mae potensial heb ei gyffwrdd i Lywodraeth Cymru weithio gyda'r sector cyhoeddus a thu hwnt i gyflawni Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol – i ysgogi, hyrwyddo enghreifftiau da, creu adnoddau, a rhannu dysgu.

Roedd yn galonogol clywed gan randdeiliaid allanol bod cydweithio â Llywodraeth Cymru wedi gwella'n sylweddol. Mae ymgysylltiad Llywodraeth Cymru â Rhwydwaith Cydlynwyr Datblygu Cynaliadwy Cymru+, Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, a'r sector gwirfoddol wedi'i amlygu'n arbennig i mi.

Mae Fforwm Aml-randdeiliaid Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a digwyddiadau'r Gyfnewidfa Cenedlaethau'r Dyfodol hefyd wedi'u codi fel mannau defnyddiol i siarad am y Ddeddf.

Fodd bynnag, mae'n ymddangos bod rhai o'r heriau yr wyf wedi'u codi gyda Llywodraeth Cymru mewn adroddiadau a chynghor blaenorol (gweler Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020) yn parhau. Daeth heriau cyllido i Fyrdau Gwasanaethau Cyhoeddus yn eithaf cryf mewn sesiynau tystiolaeth, yn ogystal â chyfleoedd a gollwyd i Lywodraeth Cymru gymryd rôl fwy gweithredol fel partner a chyfrannu'n rheolaidd at waith y Byrddau. Mae mwy i'w wneud hefyd i sicrhau bod y llywodraeth yn defnyddio'r ffordd integreiddio o weithio yn ôl y bwriad drwy ystyried sut mae eu hamcanion llesiant a'u camau yn effeithio ar gyrff cyhoeddus eraill.

Mae'r 'bwlch gweithredu' rhwng dyheadau polisi a chyflawni wedi dod i'r amlwg yn ystod yr adolygiad hwn hefyd. Wrth geisio cau'r bwlch gweithredu hwn, dylai Llywodraeth Cymru fod yn cymhwyso'r pum ffordd o weithio yn y modd y mae'n cynllunio, yn darparu adnoddau ac yn gwerthuso'r broses o weithredu polisi. Os gwneir hyn yn dda a bod y ffyrdd o weithio'n cael eu cymhwyso'n briodol, drwy gydol oes polisi, yna gellir mynd i'r afael â llawer o'r materion sy'n cyfrannu at y bwlch gweithredu presennol.

Y tu hwnt i greu offer a deunyddiau statudol o dan y Ddeddf, mae gan Lywodraeth Cymru hefyd rôl ehangach o ran cefnogi cyrff cyhoeddus eraill trwy rannu profiad, arbenigedd, tystiolaeth a data. Mae llawer o arferion da yn y llywodraeth, y gellir eu rhannu'n well â chyrff cyhoeddus.

Mae dull Un Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru yn gyfle gwyh i wella hyn a gwella cydweithredu a rhannu arfer a dysgu rhwng cyrff cyhoeddus. Mae angen i'r Ddeddf fod yn amlwg yn y cyfathrebiadau ynghylch y gwaith hwn i wneud y mwyaf o gyfleoedd.

Cynnydd a Wnaed o ran gwreiddio'r Ddeddf yn Arweinyddiaeth y Sector Cyhoeddus

Mae cydweithio â chyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus wedi gwella'n fawr

Mae'r Llywodraeth yn gweithio'n dda gyda rhwydweithiau allanol fel Cydlynwyr Datblygu Cynaliadwy Cymru+

Mae Fforwm Aml-randdeiliaid Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ofod defnyddiol

Mae Un Gwasanaeth Cyhoeddus Cymreig yn frand cydnabyddedig a chroesawgar

Mae Cyfnewidiadau Cenedlaethau'r Dyfodol yn ddigwyddiadau gwyh i hyrwyddo'r Ddeddf

Mae'r tîm rhyngwladol a'r Panel Sicrwydd Grantiau yn enghreifftiau gwyh o sut y dylid defnyddio'r Ddeddf

Meysydd i'w gwella o ran gwreiddio'r Ddeddf yn Arweinyddiaeth y Sector Cyhoeddus

Egluro ac adnewyddu Cylch Gorchwyl Llywodraeth Cymru ar gyfer Cynrychiolwyr Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus

Ystyried sut i gefnogi Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i gyflawni eu diben uchelgeisiol – e.e., adolygu trefniadau ariannu a chanllawiau cyfredol i aelodau i annog mwy o gydweithio a chyfranogiad gweithredol

Gwella ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o amcanion llesiant cyrff cyhoeddus eraill i sicrhau bod y rhain yn cael eu cydnabod - mae ystyried amcanion llesiant cyrff eraill yn rhan o'r broses gwneud penderfyniadau

Cyd-gynhyrchu polisiâu gyda'r bobl a fydd yn eu gweithredu i sicrhau yr eir i'r afael â heriau i'w gweithredu yn ystod y cam dylunio

Cefnogi timau sy'n gweithio gyda'r sectorau preifat a gwirfoddol i hyrwyddo'r Ddeddf yn well ac annog eraill i'w defnyddio

Dod o hyd i ffyrdd o danlinellu gwerth y tymor hir mewn trafodaethau polisi, er enghraifft ynghylch y gyllideb ac mewn ymgynghoriadau

Casgliad

Mae cyflwyno Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wedi gosod Cymru ar flaen y gad o ran ymdrechion cynaliadwyedd rhyngwladol. Y cam nesaf ar y daith hon yn awr fyddai sicrhau bod y newid hwn yn cael ei wreiddio'n ddwfn yn y gwasanaeth sifil – drwy ei bobl a'i ddiwylliant, ei brosesau, a'i rôl fel arweinydd yn y sector cyhoeddus.

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu'r meysydd allweddol i'w gwella y gall Llywodraeth Cymru weithio arnynt i gyflymu cynnydd ac adeiladu ar yr arfer da sydd eisoes yn digwydd.

Rwy'n falch, felly, fod Llywodraeth Cymru yn bwriadu cynnwys a mynd i'r afael â'r holl feysydd hyn i'w gwella yn eu Cynllun Dysgu a Gwella Parhaus Cenedlaethau'r Dyfodol. Edrychaf at weithio gyda Llywodraeth Cymru yn y dyfodol i greu Cymru sy'n addas ar gyfer ein cenedlaeth bresennol a chenedlaethau'r dyfodol.

I gyd-fynd â'r adroddiad terfynol hwn, rwyf hefyd wedi cynhyrchu matrices aeddfedrwydd sy'n dangos y camau yr hoffwn i Lywodraeth Cymru a chyrff cyhoeddus fod yn eu cymryd i symud ymlaen ymhellach ar y daith i'r saith nod llesiant; a geirfa sy'n esbonio'r termau a ddefnyddir drwy'r adroddiad hwn gan ei bod yn bosibl nad yw'r rhain yn hawdd eu deall gan bobl y tu allan i Lywodraeth Cymru a'r gwasanaeth sifil. Gallwch ddod o hyd i'r cynhyrchion hyn [yma](#).

Comisiynydd
**Cenedlaethau'r
Dyfodol**
Cymru

**Future
Generations**
Commissioner
for Wales

Swyddfa Comisiynydd
Cenedlaethau'r
Dyfodol

Tramshed Tech
Stryd Pendyris
Caerdydd
CF11 6BH

☎ 02921 677 400

✉ contactus@futuregenerations.wales

cenedlaethaurdyfodol.cymru

